

1 מוֹתֵר. ולפי זה, טעמו של רבי יוסי בן המשולם שהתיר במשנתו,
2 הוא מפני שדבר שאין מתכוין מותר.
3 הגמרא מבררת את דעתו של רב בדיון דבר שאין מתכוין. מקשה
4 הגמרא: וּמִי אָמַר רַב הֵכִי – האם נכונה השמועה שאמר רב חנניה
5 בשמו של רב, שמתיר לפנות מקום השיער לצורך שחיטה ביום טוב,
6 ומשום שאף אם יגיע לידי תלישת שערות אך דבר שאינו מתכוין
7 מותר. וְהָא אָמַר רַב חֵיָא בַר אִשִּׁי מְשַׁמֵּיה דְרַב, מְסוֹכְרֵינָא דְהֵיִיטָא
8 – סתימת ברז החבית של יין או של שיכר, שהיא על ידי בלאי בגדים
9 מפתח, אֲסוּר לְהִדּוּקָהּ – להדק את הבגדים בכח כדי שתסתם יפה,
10 בְּיוֹמָא טָבָא – ביום טוב, מפני שעל ידי ההידוק, הוא בא לידי סחיטת
11 הבגד מדיין שבו, אלא יניח את בלאי הבגדים בצורה רפוייה. והרי
12 כשמהדק את הבגד, אינו מתכוין לסחוט את היין ממנו, אלא עושה
13 כן רק כדי לסתום היטב את הנקב שבברז, ואף על פי כן אסור רב
14 לעשות כן ביום טוב, הרי שסובר הוא שדבר שאין מתכוין אסור ביום
15 טוב. ואיך יתכן שהתיר לפנות את מקום השיטה ביום טוב, אף שבא
16 לידי תלישה.
17 מתרצת הגמרא: אין לדמות דין זה של הידוק הסתימה, לשאר דבר
18 שאינו מתכוין, לפי שפִּהֵיהּ – בהידוק הסתימה, אֲפִילוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן
19 שסובר (שבב. בב. ועוד) שדבר שאינו מתכוין מותר, מוֹדָה הוּא שֶׁאִסוּר
20 להדק את הבגד. דְּהֵרִי וְרַבִּי דְאָמְרֵי תְרוּיָהוּ – שאמרו שניהם,
21 דְמוּדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּפִסְקֵי רִישֵׁיהּ וְלֹא יָמַת – בותרך את ראש
22 הבהמה, ואומר שאין בכוונתו שתמות, שכיון שעל ידי מעשה זה
23 ודאי תמות, אין אומרים בזה שדבר שאין מתכוין מותר. וכמו כן
24 הידוק הבגד בנקב שבחבית, כיון שודאי הוא יִסְחָטֵהּ הבגד, אין
25 להתיר משום שאינו מתכוין. מה שאין כן במפנה את השיער לצדדים
26 לצורך השחיטה, אין זה דאי שיתלשו שערות, ולכן התיר רב גם
27 ביום טוב. נמצא, שמדברי רב לענין הידוק סתימת החבית אין להוכיח
28 שדעתו שדבר שאין מתכוין אסור.
29 מוסיפה הגמרא להקשות: וְהָא – והרי מצינו שרב בפירושו,
30 שדבר שאין מתכוין אסור. שעיקר דין זה מחלוקת תנאים הוא, ודעת
31 רבי יהודה (ביצה. ג.) שדבר שאין מתכוין אסור, ודעת רבי שמעון (שבט
32 כ.) שדבר שאין מתכוין מותר. ונחלקו רב ושמואל אם הלכה כרבי
33 יהודה או כרבי שמעון. וְאָמַר רַב חֵיָא בַר אִשִּׁי אָמַר רַב, שְׁהֵלְכָה
34 בְּרַבִּי יְהוּדָה שֶׁדָּבַר שֶׁאִינוּ מִתְכוּוֹנִין אִסוּר. וְרַב חֵיָא בַר אִשִּׁי אָמַר
35 שְׁמוּאֵל, שְׁהֵלְכָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן שֶׁדָּבַר שֶׁאִין מִתְכוּוֹנִין מוֹתֵר. ומוסיפה
36 הגמרא: וְרַב חֵיָא בַר אֲבִין מְתִיב בְּלֹא גְבַרְי – שנה את מחלוקתם
37 של רב ושמואל שנחלקו כן בפירושו, ולא רק על פי שמועה שאמרו
38 אחרים בשמם, וכך שנה, רַב אָמַר, הֵלְכָה בְּרַבִּי יְהוּדָה, וְשְׁמוּאֵל
39 אָמַר, הֵלְכָה בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. ואם כן קשה, שכיון שדעת רב שדבר
40 שאין מתכוין אסור, כיצד התיר לפנות את השיער ביום טוב לצורך
41 שחיטה, והרי אף שאינו מתכוין לתלוש, אסור.
42 מיישבת הגמרא: אין טעמו של רב כפי שהבינה הגמרא עד עתה,
43 אֲלֵא, לְעוֹלָם כְּכַר רַב, דְּבַר שְׁאִין מְתִיבֵינָא אִסוּר. וְתוֹלֵשׁ – והטעם
44 בתולש במשנתנו שהתיר רב כדברי רבי יוסי, הוא משום שתולש ביד
45 לֹא הֵיִינוּ – אינו בכלל גִּזוּז. וְכִיּוֹם טוֹב – ומה שפסק ביום טוב
46 להתיר לפנות את השער, אף ששם אין שייך להתיר מטעם זה, הֵיִינוּ
47 מְעַמָּא דְשִׁרְי – זהו טעמו שפסק להיתר, משום דְּהוּהוּ לִיה – שהרי
48 זה עוֹבֵר דְּבַר מְגִידוּלוֹ כְּלֹאֲחֵר יָד – בשינוי, שאין הדרך לתלוש
49 השיער ביד, אלא על ידי כלי. ולכן אף משום קוצר אינו נאסר.
50 הגמרא מבררת אם בכל דבר הנתלש ביד ולא בכלי, אומרים אנו
51 שאין זה בכלל גזיזה, ועיקרת דבר מגידולו. מקשה הגמרא: וְהָאִם
52 תוֹלֵשׁ בִּיד, לֹא הֵיִינוּ – אינו בכלל גִּזוּז. וְהִתְנַיָא, הַתוֹלֵשׁ אֶת הַכְּנָפָה
53 – אדם שתלש נוצה גדולה מכנף העוף, בשבת בשוגג, ולאחר מכן
54 הַקּוֹמָמוֹ – חתך את ראש הנוצה, ואחר כך הַמּוֹרְטוּם – החליק את
55 הקנה של הנוצה מהשערות שבצידיה, חָיִיב שְׁלֹשׁ הַמַּאֲוֵת. וְאָמַר
56 רִישׁ לְקִישׁ לְבֹאֵר אֶת הַמְּלֹאכּוֹת שֶׁעָשָׂה בַּמַּעֲשִׂים אֵלּוּ, שֶׁתוֹלֵשׁ חָיִיב,
57 מְשׁוּם תוֹלְדָה שֶׁל מְלֹאכּוֹת גִּזוּז אֶת הַצֶּמֶר. וְקוֹמְטֵם חָיִיב, מְשׁוּם
58 תוֹלְדָה שֶׁל מְלֹאכּוֹת מְתַתֵּק אֶת הָעוּר. וְמְקַרְטֵם חָיִיב, מְשׁוּם תוֹלְדָה

59 של מלאכת מְתַתֵּק את העור. שענינו הוא החלקת העור, וגם זה
60 החליק את הקנה. מבואר אם כן, שחייב משום גזוז גם על תלישה
61 ביד, ואין אומרים שיפטר משום שתולש אינו בכלל גזוז, ושתלישה
62 ביד אין הדרך בכך, וכלאחר יד היא. מתרצת הגמרא: שְׁאִינִי – שונה
63 היא תלישת הנוצה מִכְּנָפָה העוף, מתלישת השיער מהבומה, לפי
64 דְּהֵיִינוּ אֲוִרְחֵיהּ – שכך היא הדרך, לתלוש את הנוצות מכנף העוף,
65 ביד. ולכן בכלל מלאכת גזוז הוא ואינה כלאחר יד, שאין כאן שום
66 שינוי. מה שאין כן תלישת שיער בהמה ביד, שאין הדרך בכך, אין זה
67 בכלל גזוז.
68 הגמרא מבררת את דעתו של רבי יוסי בן המשולם בענין דבר שאינו
69 מתכוין. שואלת הגמרא: וּמְדַרְבֵּי כְּכַר – מכך שפסק רב בְּרַבִּי יוֹסִי
70 בְּן הַמְּשׁוּלָם, משמע, שגם רַבִּי יוֹסִי בְּן הַמְּשׁוּלָם כְּכַר לָהּ בְּרַבִּי,
71 שדבר שאין מתכוין אסור. מקשה הגמרא: וְכָכֵר – האם סובר רַבִּי
72 יוֹסִי בְּן הַמְּשׁוּלָם, דְּבַר שְׁאִין מְתִיבֵינָא אִסוּר. וְהִתְנַיָא בְּבֵרִיתָא לְעֵנִין
73 פרה אדומה, שדינה שצריכות להיות כל שערותיה אדומות, ואם יש
74 בה שתי שערות שחורות, פסולה היא לגמרי, ואין לה תקנה בהסרת
75 השערות השחורות. אבל אם רק חלקם העליון של השערות שחור,
76 כל זמן שהם עליה, פסולה, אבל אם יוסר החלק השחור, חוזרת
77 להכשירה. וכך אמרו בבביתא, שאם יש בה שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת שאינן
78 שחורות לגמרי, אלא שְׁתֵּי מְתִיבֵינָא מְאֵדִים – שתחלתן של השערות והסמוך
79 לבשרן אדום הוא, וְרִאשֵׁי – וסופן של השערות לצד חוץ, מְשַׁחֲרִי –
80 שחור הוא, רַבִּי יוֹסִי בְּן הַמְּשׁוּלָם אָמַר, גִּזוּז בְּמִסְפָּרִים אֶת חֵלֶק
81 השערות השחור, על מנת שתהא כשירה, וְאִינוּ חוֹשְׁשִׁים שְׁעוֹבֵר בִּזָּה
82 על איסור גזיזה בקדשים. והטעם שמתיר הוא, מפני שאינו מתכוין
83 לגיזה לצורך לקיחת השיער, אלא כוונתו רק לתקן הפרה. ואם כן
84 מבואר שסובר שדבר שאין מתכוין מותר. שאם דבר שאין מתכוין
85 אסור, היה לו לאסור לגזוז את השערות הללו במספרים.
86 מתרצת הגמרא: שְׁאִינִי – שונה היא גזיזת השערות מהפְּרָה, לפי
87 דְּלֹאֵן בְּתֵּי גִזָּה הִיא – שלא שייך בה גזיזה כלל, לפי שאין לה צמר.
88 דוחה הגמרא תירוץ זה: וְהִתְנַיָא בְּבֵרִיתָא, על מה שאמרה התורה
89 (דברים טו ג.) לֹא תַעֲבֹד בְּכֹכֵר שוֹרְךָ וְלֹא תִגַּז בְּבוֹד צֹאֲנֶיךָ, וְאָמַר
90 שלכאורה אין לי מקור שיהיה אסור, אֲלֵא שוֹר עֲבֹדָה, וְצֹאֲנִי
91 בְּגִיזָה, וכלשון הפסוק, שאיסור עבודה נאמר על שור, ואיסור גזיזה
92 נאמר על צאן. מִנֵּיין לִיתֵן אֶת אִסוּר הָעֲבֹדָה הָאֲמוּר שֶׁל זֶה –
93 בשור, שיהיה נוהג גם בְּזֶה – בצאן. וְכֵן אֶת אִסוּר הַגִּיזָה הָאֲמוּר
94 שֶׁל זֶה – בצאן, שיהיה נוהג גם בְּזֶה – בשערות השור. תְּלִמּוּד לְאָמַר
95 – בא הכתוב ומלמדנו, לֹא תַעֲבֹד וְלֹא תִגַּז, שהיא בְּמִלָּה וְלֹא
96 מיותר, ומוסיף הוא על ענין הראשון, ללמדנו ששניהם נלמדים זה
97 מזה. ואם כן גם פרה אסורה בגזיזת השיער. ושוב קשה, שמוזה
98 שהתיר רבי יוסי לגזוז את חלק השערות השחור במספרים, מוכח
99 שסובר שדבר שאינו מתכוין מותר.
100 מתרצת הגמרא תירוץ חדש: אֲלֵא, שְׁאִינִי – שונה היא פְּרָה אדומה,
101 משאר כל הקרבנות, שאין נוהג בה איסור גזיזה, משום דְּקָרְשֵׁי בְּרַק
102 תְּבִיַת הִיא – שהרי היא כשאר כל ההקדשות שמקדישים לשאר
103 צרכי בית המקדש, ואין בה קדושת מזבח שהיא קדושת הגוף, לפי
104 שאינה קריבה למזבח, אלא נשחטת ונשרפת מחוץ להר הבית. ולכן
105 התיר רבי יוסי בן המשולם לגזוזה, אף שבדבר שאין מתכוין אסור רבי
106 יוסי, לפי שאין איסור גזיזה בפרה אדומה.
107 מקשה הגמרא: אף אם נאמר שאין לפרה אדומה קדושת הגוף, אך,
108 וְהָאֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שגם קָרְשֵׁי בְּרַק תְּבִיַת, שאינם קדושים
109 בקדושת הגוף להקרבה על המזבח, אֲסוּרִין בְּגִיזָה וְעֲבֹדָה. משיבה
110 הגמרא: דין זה שאמר רבי אלעזר אינו אלא מְדַרְבֵּינָא, שגזרו חכמים
111 עליהם איסור גזיזה ועבודה שמוא יבואו לעבוד גזיזה ועבודה כגם
112 בקדשי הגוף. אבל מן התורה אין איסור גזיזה בקדושת בדת הבית
113 ולכן התיר רבי יוסי לגזוז במספרים, אף שסובר הוא שדבר שאינו
114 מתכוין אסור. מוסיפה הגמרא לשאול: וְהָאֲבָא – והרי על כל פנים
115 יש אִיסוּרָא דְרַבִּינָא לגזוז פרה אדומה, ומדוע התיר רבי יוסי לגזוז
116 במספרים. משיבה הגמרא: אֲלֵא מוכרחים לומר, שְׁאִינִי פְּרָה אדומה,

1 שאף איטור גיזה מדרבנן אין בה, משום דלא שכיחא - שפרה
2 אדומה אינה מצויה הרבה, ובדבר שאינו מצוי לא גזרו חכמים. וכיון
3 שכן, מבוארת דעתו של רבי יוסי, שאף שסובר הוא שדבר שאין
4 מתכוין אסור, כאן מותר, לפי שפרה אדומה קדשי בדק הבית היא,
5 ואף מדברי חכמים לא נאסרה הגיזה.

6 שואלת הגמרא: מדוע התיר רבי יוסי לגזוז את השיער בעוד הפרה
7 בקדושתה, וליחלה - הרי יכול לחלל את קדושתה על מעות,
8 ולפקה לחולין - ועל ידי זה יוציאה לחולין, וליגזה - ואז יגזנה,
9 ויתר - ולאחר מכן יחזור וליקדשה - ויקדישה שוב לפרה אדומה.
10 משיבה הגמרא: שאין יכול לעשות כן בנקל, מפני שדמיה יקרין,
11 שפרה אדומה שרה הרבה, ואם ירצה לחללה על מעות, יהיה עליו
12 להביא מעות הרבה כנגד שויה.

13 שואלת הגמרא: וליעבד לה בדישמואל - והרי יכול לעשות לה
14 כדברי שמואל, דאמר שמואל, הקדש שנה מנה שחיללו על שנה
15 פרוטה מחולל, וגם כאן יחללנה על פרוטה אחת, ואין צריך לטרוח
16 להביא מעות הרבה.

17 דוחה הגמרא: אימור דאמר שמואל - שיש לנו לומר, שמתני אמר
18 שמואל את דינו, דווקא שחיללו - שכבר חילל על פחות משויה. אבל
19 לכתחלה מי אמר - האם התיר לעשות כן לכתחילה, הרי ודאי
20 שלכתחילה אסור לעשות כן. וכיון שכן, שלכתחילה אין לחלל אלא
21 בשויה, ודמי פרה אדומה יקרים הם, וטורח גדול הוא, לכך התיר רבי
22 יוסי בן המשולם לגזוז השערות החשורות, בעודה בקדושתה.

23 הגמרא מביאה ביאור נוסף בדעת רבי יוסי בן המשולם. מתרצת
24 הגמרא: איבעית אימא - אם תרצה תוכל ליישב את דברי רבי יוסי
25 בן המשולם שהתיר לגזוז את שיער הפרה במספרים, כך. שלעולם
26 סובר הוא שדבר שאין מתכוין מותר. ורב סבר לה ברבי יוסי בן
27 המשולם, שמותר לפנות את שער הבכור לצורך שחיטה משום
28 שתולש אינו בכלל גזוז, ואף על פי כן, רבי יוסי בן המשולם לא
29 סבר לה ברבי, שרב התיר רק משום שתולש אינו בכלל גזוז. ואילו
30 לרבי יוסי בן המשולם גם אם תולש בכלל גזוז, מותר לפנות השיער,
31 משום שסובר שדבר שאינו מתכוין מותר, ולא כרב שאסור באינו
32 מתכוין. ולפי זה, רב פסק כדברי רבי יוסי בן המשולם, אבל לא
33 מטעמו, שטעמו של רבי יוסי בן המשולם הוא משום שדבר שאינו
34 מתכוין מותר, וטעמו של רב הוא משום שתולש אינו בכלל גזוז.

35 הגמרא מבארת את אופן תלישת השיער שהתירה המשנה. שנינו
36 במשנתנו ותולש את השער ובלבד שלא יזונו מקומו. מבארת
37 הגמרא: אמר רב אשי אמר ריש לקיש, לא שנו - לא אמרו
38 במשנתנו שמותר לתלוש את השיער, אלא כשהתלישה היא פיה,
39 אכל אם התלישה היא בבלי, אסור גם לצורך שחיטה.

40 מקשה הגמרא על דבריו: והקתני - והרי בהמשך דברי המשנה
41 נאמר שעושה מקום בקופיין מיין ומיין, הרי שמותר לתלוש גם
42 על ידי קופיץ שהיא סכין רחבה של טבחים. משיבה הגמרא: תני -
43 יש לשנות במשנה ולפרשה, שאין הכוונה שפינוי המקום נעשה על
44 ידי הקופיץ, כפי שמשמע מהגירסא 'בקופיץ', אלא לקופיין - לצורך
45 השחיטה בקופיץ, ולעולם ההיתר הוא רק כשאת הפינוי והתלישה
46 עושה בידו.

47 הגמרא מבררת אם לצורך ראיית המום מותר לכתחילה לתלוש את

48 השיער. שנינו במשנתנו: וכן תולש את השער לראות מום.
49 מסתפקת הגמרא: איבעיא להו - הסתפקו בני הישיבה, האם
50 לכתחלה הוא, שמותר לכתחילה לתלוש את השיער כדי לראות את
51 המום. או שלכתחילה אסור לתלוש, ומזה ששנינו, וכן התולש את
52 השיער לראות את המום, הוא רק לענין דיעבד, שאם עבר ותולש את
53 השיער לצורך ראיית המום, אסור לו להזיז את השיער שתולש
54 ממקומו, אלא עליו להזיחו מסובך עם שאר השערות.

55 פושטת הגמרא: אמר רבי ירמיה, תא שמע - בא ושמע ראייה
56 מברייתא, ששנינו בברייתא, צמר המסופך באוון של הבכור, ויש
57 מום באוון, רבי יוסי בן המשולם אומר, תולשו לצמר, ומראה את
58 מומו לחכם. שמע מינה - יש לשמוע מזה, שלכתחלה מותר לתלוש
59 את השיער, לצורך ראיית המום. מסיקה הגמרא: שמע מינה - אכן
60 יש לפשוט הספק מברייתא זו.

61 מוסיפה הגמרא: אמר רב רבי, אף אנו נמי תנינא - שגם ממה
62 ששנינו במשנתנו יש לפשוט את הספק. ששנינו, וכן התולש את
63 השער לראות מקום מום. ויש לברר, מאי - לענין מה אמרו במשנה
64 'וכן' ששמע שדין זה שיה לדין שקדם לו, אילימא - אם נפרש,
65 שאמרו כן לענין הדין שנאמר בתחילת המשנה, שלא יזונו את
66 מקומו של השיער לאחר שנתלש, השתא - מעתה יש לשאול, ומה
67 שזקמ, המפנה את השיער לצורך שחיטה, דשחיטתו מוכחת עליו
68 שלצורך השחיטה עושה כן, לפי שרואים ששחט הוא במקום שתולש
69 ממנו את השיער, ואין לחוש כל כך שיטעו הרואים ויסברו שגזוז הוא
70 לצורך עצמו, ואף על פי כן אמרו שלא יזונו לשיער שתולש
71 ממקומו. כשמפנה את השיער כדי לראות את מקום המום, שאין
72 ניכר מיד שתולש לצורך זה, ויש לחוש לרואים שילמדו מזה שמותר
73 לתלוש לצורך עצמו, מיבעיא, האם צריך לומר זאת בפירוש שלא
74 יזונו כמו בדין הראשון, והרי כל שכן הוא. אלא אי
75 אפשר לומר כי אם, שאתולש - שלענין התלישה עצמה אמרו 'וכן'
76 שבוה שיה דין הסיפא לדין הרישא. ואם כן, שמע מינה שלכתחלה
77 מותר לתלוש לצורך ראיית המום כמו ברישא. מסיקה הגמרא: שמע
78 מינה - אכן גם ממשנתנו יש לפשוט כן.

משנה

79 המשנה שלפנינו עוסקת בדין צמר שנתלש מבכור בעל מום בחייו,
80 אם יש לו היתר הנאה לאחר מיתה או שחיטה. אבל בעודנו חי,
81 הצמר אסור בהנאה מדרבנן, שגזרו שמא יבואו להמתין מלשוחטו,
82 כדי ליהנות מהצמר שיתלש, ויבואו לידי גיזה ועבודה. וכן בבכור
83 תם, גזרו לאסור הצמר בהנאה, שמא ישנהו מלהקריבו במקדש, עד
84 שיפול בו מום, כדי שיהנה מהצמר בינתים. אבל לאחר מיתה או
85 שחיטת הבעל מום, נחלקו תנאים אם בכלל הגיזרה הוא.
86 אומרת המשנה: שער או צמר של בכור פעל מום שנשר מן הבכור
87 בחייו, והניחו בחלון - שעדיין לא נהנה ממנו, לפי שכל שהבכור חי,
88 אסור ליהנות מהצמר. ואחר כך שקמו לבכור, ושחיטה זו מתירה
89 את הבשר באכילה, ואת העור והצמר שעליו בהנאה. ובדין הצמר
90 שנשר מחיים מצינו מחלוקת בין עקביא בן מהלאל לחכמים, ונחלקו
91 תנאים באיזה אופן נחלקו. שיש אומרים שבאופן זה נחלקו, שעקביא
92 בן מהלאל מתייר לאחר שחיטה ליהנות גם מהצמר שנתלש מחיים.
93

בכורות דף כה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שישי) קלא

אלא על גבי המזבח, ונח לו שבינתיים יפול בו מום, ומומחה יתירו
לשוחטו ולאכלו בכל מקום.
הגמרא מביאה ברייתא שנחלקו בה חכמים ורבי יוסי לגבי בעל מום
שנתערב בתמימים, ומתוך פירוש מחלוקתם, יש להקשות על דברי
ריש לקיש שאמר שבלא התירו מומחה מודים כולם שהצמר אסור
בהנאה. מקשה הגמרא: **מתיב רב ששית** ממה ששינוי בברייתא,
בהמות **בעלי מומין** שנתערבו בהמהות תמימות, דעת חכמים,
שבהמות אלו בעלי המומין, **אוסרין** הם את שאר הבהמות מלהיקרב
על גבי המזבח, **ככל ששון** – אפילו אם רק בהמה אחת בעלת מום
נתערבה באלף תמימות, כולן אסורות. **ורבי יוסי אומר**, **יבקר** –
יבדקו מי היא בעלת המום ורק היא אסורה, והשאר מותרות.
הגמרא מנסה להבין את דברי רבי יוסי. אומרת הגמרא: **והוין ביה** –
בני הישיבה נשאו ונתנו בהבנת דברי רבי יוסי, **מאי** – מהו שאמר רבי
יוסי **יבקר**. **אלימא** – אם פירושו שיבדקו **דבעל מום הוא** – מי הוא
בעל המום, **ולישקליה** – וירציאנהו מכלל התערובת, והשאר יהיו
מותרים להקרבה. הרי לא יתכן לפרש כן, לפי שאם כן **מכלל** –
משמע מזה, **דתנא קמא חלק על זה ואמר לאו** – שלא יועיל אם
יבררו מי הוא הבעל מום, והרי ודאי זה אינו, לפי שאם יבררו מי הוא
בעל המום, כל השאר יצאו מכלל הספק ומותרים הם להקרבה.
אלא **אמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה**, יש לפרש את דברי
הברייתא, שלא מדובר שנתערבה בהמה בעלת מום בהמהות
תמימות, אלא **הקא בגיזת בכור בעל מום עסקינן** – מדובר כאן
בחתיכות צמר שנשרו מבכור בעל מום, **שנתערבו בגיזת חולין** –
וצמר זה נתערב בצמר של בהמות חולין. והבכור בעל המום שממנו
נגזז הצמר נמצא לפנינו. ונחלקו תנא קמא ורבי יוסי לענין הצמר של
הבכור אם מותר הוא או אסור, אבל אם צמר זה אסור, מודים כולם
שכל התערובת אסורה. **ומאן תנא קמא** – ומי הוא התנא הראשון
שאמר שצמר זה אסור ואוסר גם את שאר הצמר של חולין, **רבי**
יהודה היא, **דאמר במשנתנו שגם בנשחטו אוסרין** – אוסרים
חכמים להנות מהצמר שנתלש מחיים. ולכן גם שאר הצמר שנתערב
בו צמר זה, אסור בהנאה. **ורבי יוסי הולך בזה לטעמיה** – לשיטתו,
דאמר במשנתנו, שבנשחטו **שרו רבנן** – מתירים חכמים להנות
מהצמר שנתלש מחיים, ורק במת הוא שאסור להנות מהצמר
שנתלש מחיים. **וקתני** – ובדברי רבי יוסי נאמר בברייתא **יבוקר** –
שיש לבדוק, **ומאי** – ומהו הפירוש במה שאמר **יבוקר**, **לאו** – האם
לא מוכרח שכך פירושו, שיבדקו את המום **אי מום קבוע הוא**, **אי**
מום עובר הוא. ואם ימצא שמום קבוע הוא, ישחטוהו, וכל הצמר
יהיה מותר בהנאה, לפי שגם צמר זה שנתלש מן הבכור יש לו היתר
לאחר שחיטה. ואם מום עובר הוא, אין היתר לשוחטו, וכל הצמר
אסור בהנאה. ואם כן מבואר בדברי רבי יוסי, **שאת על גב שלא**
התירו מופקחה קודם שנשר הצמר, מותר הוא בהנאה, שהרי רק עתה
לאחר שנתערב מראים אותו למומחה ובודקים אם הוא מום קבוע
שמותר לשחוט עליו או לא. וקשה על דברי ריש לקיש שאמר, שכל
שנתלש קודם שהתירו מומחה, מודים כולם שהצמר אסור בהנאה,
גם לאחר שחיטה.

המשך בעמוד קלז

וחכמים אוסרין להנות מהצמר שנתלש מחיים. לפי שיש לחוש שמה
יבואו להשהות מלשחוט את הבכור, כדי שיוכלו להנות אחר
השחיטה מהצמר שיתלש עד שתישחט, ובינתיים יבואו לידי גיזה
ועבודה. אלו הם **דברי רבי יהודה**. **אמר לו רבי יוסי** לרבי יהודה,
לא בזה – כשנשחט הבכור, **התיר עקביא בן מהללאל** וחכמים
נחלקו עליו ואסרו. **אלא** נחלקו לענין **שער בכור בעל מום שנשר**
בחייו, **והניחו כחולין** משום שבחי הבכור ודאי אסור הוא בהנאה,
ואחר כך מת הבכור מעצמו, **בזה הוא שעקביא בן מהללאל מתיר**
את הצמר בהנאה, אף שהצמר המחובר לבכור שמת אסור בהנאה.
וחכמים אוסרין.
מוסיפה המשנה: כל מה שחכמים אוסרים הוא רק בצמר שנתלש
מחיים והניחו כחולין, מאחר שהופרד לגמרי מהבכור. אבל **צמר**
המדולדל בפכוד – שנתלש מן הבכור, ועדיין מעורב הוא בצמר
המחובר, בזה יש חילוק, **שאת הצמר שנראה עם הגיזה** – שנראה
שהוא חלק משאר הגיזה שגזזו לאחר השחיטה, הרי הוא **מותר**
בהנאה, כשאר הצמר. **ואת שאינו נראה עם הגיזה** – אבל הצמר
שלאחר הגיזה ניכר שאינו כשאר הצמר שנגזז עתה, **אסור הוא**
בהנאה.
נמרא
הגמרא מבררת את דעתו של רבי יוסי במחלוקתם של עקביא בן
מהללאל וחכמים. שרבי יוסי אמר במשנתנו לגבי צמר שנתלש
ולאחר מכן נשחט הבכור, שלא בזה התיר עקביא בן מהללאל.
מדייקת הגמרא: **מכלל** – יש לשמוע מזה, **דאמר** – שעקביא בן
מהללאל אסר להנות מצמר זה.
מקשה הגמרא: שלא יתכן לומר כן. לפי שבהמשך המשנה אמר רבי
יוסי, שעקביא בן מהללאל מתיר בצמר שנתלש ולאחר מכן מת
הבכור. **והשתא** – מעתה כל שכן הוא, שאם **במת הבכור**, **שרי** –
התיר עקביא בן מהללאל להנות מהצמר שנתלש מחיים, אף
שהצמר שעדיין מחובר בבכור אסור בהנאה, שדינו להיקבר כמו
הבכור עצמו. **כששחטו**, שהצמר המחובר בו מותר בהנאה,
מיפיעא – האם צריך לומר שבוזה התיר עקביא בן מהללאל את
הצמר שנתלש מחיים, הרי ודאי שגם בזה התיר עקביא בן
מהללאל.
מבארת הגמרא: **אלא** כך יש לפרש את דברי רבי יוסי, **לא בזה** –
בנשחט הבכור, **התיר עקביא וחכמים אוסרין** – נחלקו עקביא
וחכמים, אלא **בשחטו דברי הכל** – גם חכמים מודים **דשרי** –
שמותר להנות מהצמר שנתלש מחיים. **וכי פליגי עקביא וחכמים**
הוא **במת הבכור בלא שחיטה**, שעקביא מתיר גם בזה וחכמים
אוסרים.
הגמרא מבררת האם כל בכור שיש בו מום, הוא בכלל מה שנחלקו
התנאים אם הצמר שנתלש ממנו מותר בהנאה לאחר שחיטה או
מיתה, או לא. ומתוך כך יתבאר גם טעם מחלוקתם. אומרת הגמרא:
אמר רבי אפי אמר ריש לקיש, כל המחלוקת בין עקביא לחכמים,
אינה אלא **בשהתירו מופקחה** – בבכור שהחכם שהוסמך לכך על ידי
בית דין סמוכים ראה את המום שבו, ופסק שמום קבוע הוא. ומותר
לשחטו ולאכלו בכל מקום שירצה, והרי הוא כחולין. ולאחר מכן
נתלש ממנו הצמר, ובוזה נחלקו, **דמר סבר** – שחכמים סוברים
שנזרינן – שגם בזה יש לגזור לאסור את הצמר שנתלש מחיים, שאם
נתירו בהנאה, יש לחוש **דלמא אתי לשהוייה** – שמה יבואו הבעלים
להשהות את הבכור מלשחטו, כדי להנות מהצמר שיגדל בינתיים
[אף שיכולים כבר לשוחטו], ויבואו לידי איסור גיזה ועבודה בשוגג.
ומר – ועקביא בן מהללאל **סבר שלא נזרינן** – שאין לגזור, לפי שאין
לחוש שמה ישנה, כיון שהוא מותר כבר בשחיטה לא ישנהו כדי
להנות מהצמר שיתלש. **אבל בצמר שנתלש מבכור בעל מום שעדיין**
לא התירו מופקחה, **דברי הכל** – מודים כולם **שאסור** להנות
מהצמר, שהרי זה כצמר שנשר מבכור תם, שיש לחוש שמה ישנהו
ויהנה מהצמר שיתלש בינתיים, לפי שעדיין קרבן הוא ואינו קרב

1 אומרת הגמרא: **כִּי סֵלִיק** – כאשר עלה רבין מבבל לארץ ישראל,
 2 **אָמְרָה לְשִׁמְעוֹתָא** – אמר את פירושו של רב נחמן בשם רבה בר
 3 אבוה, שמחלוקתם של רבי יוסי ותנא קמא בברייתא היא לגבי צמר
 4 של בעל מום שנתערב בצמר חולין, **קָמִיָּה דְרַבִּי יְרֵמְיָה** – לפני רבי
 5 ירמיה. וכששמע זאת רבי ירמיה, **אָמַר** על כך, **בְּכֻלָּי טַפְשָׁאֵי** –
 6 טפשים הם הבבליים, **מִשּׁוּם דִּיתִבִּי בְּאַרְעָא דְחֻשְׁבָּא** – כיון
 7 שיושבים הם בבבל שהיא עמוקה וחשוכה, **אָמְרֵי שְׁמַעְתָּא דְמַחְשָׁבָן**
 8 – מפרשים הם פירושים שאינם נכונים. לפי שפירוש זה החוק הוא
 9 מאד בלשון הברייתא, שאמרו בכור בעל מום שנתערב, ודחוק לא
 10 לפרש שהצמר הוא שנתערב. והוסיף רבי ירמיה ואמר, האם לא
 11 **שְׁמִיעַ לְהוֹ** – לא שמעו בני בבל להא דאָמַר רַבִּי חִיָּיא בְּרַ אָבָא
 12 שְׁאָמַר בשם רבי יוחנן בביאור מחלוקתם של רבי יוסי ותנא קמא
 13 בברייתא, שמדובר בבהמה בעלת מום שנתערבה בהמות תמימות,
 14 וכפי שסברה הגמרא בתחילה, ומה שהקשו על זה שאם כן במה
 15 נחלקו תנא קמא ורבי יוסי, על זה פירש, שהמחלוקת היא, **בְּשִׁבְדָּק**
 16 את כל הבהמות שבתערובת, ולא מִצָּא בהם כל מום. והנידון הוא,
 17 האם כולן מותרות, כיון שלא מצא בהן מום. או שכיון שידוע
 18 שבאחת מהן היה מום, אף שכעת אינו מוצא מום, הרי הן בחזקת
 19 שיש בהן בהמה בעלת מום, ועדיין כולן אסורות. וביאר רבי יוחנן
 20 שתנא קמא וחכמים קָמִיָּה לְגִי בְּפִלּוּגְתָא דְרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁנַחֲלֵקוּ
 21 במקום אחר. דִּתְנִן בְּמִשְׁנָה (נדה טו.) לגבי מקום שנאבדה בו טומאה,
 22 כגון כוית מת שנפל עליו גל של אבנים, ונתערב גל זה בשני גלים
 23 טהורים, וחיפש את הגל שבו הטומאה, ולא מצאו, **שְׁהִיָּה רַבִּי מֵאִיר**
 24 **אֹמְרָה, שְׁבַל דְּבַר שְׁהִיָּה בְּחֻזְקַת טוּמְאָה, לְעוֹלָם הוּא בְּטוּמְאָתוֹ** –
 25 שכל זמן שלא נמצאה הטומאה, הכל בכלל ספק טומאה, **עַד**
 26 **שֶׁתּוֹדַע הַטּוּמְאָה** – עד שתימצא הטומאה, ורק אז יצא שאר המקום
 27 מידי חשש טומאה. וְחֻכְמַיִם חוֹלְקִים וְאֹמְרִים, שחופר הוא **עַד**
 28 **שֶׁמִּנְיַע לְסַלֵּעַ אוֹ לְבַתּוּלָה** – שהיא קרקע קשה שלא נעבדה מעולם,
 29 שודאי אין המת תחתיהם. ואם לא מצא בה טומאה הכל טהור, כיון
 30 שבדק ולא מצא. וכמו כן נחלקו תנא קמא ורבי יוסי בברייתא לגבי
 31 בעלת מום שנתערבה בתמימים ובדק ולא מצא מום. שתנא קמא
 32 שאמר אוסרין בכל שהן, סובר כרבי מאיר, שכיון שודאי היה שם
 33 מום, כולם בכלל ספק סוּם עד שימצא את בעלת המום, וכל
 34 שלא מצא, כולם אסורים למזבח. ורבי יוסי שאמר יבוקר, סובר
 35 כחכמים, שאם בדק את כל הבהמות שבתערובת ולא מצא מום,
 36 כולם כשרים למזבח.

37 הגמרא מביאה פירוש אחר שאמרו בשם רבי יוחנן בביאור מחלוקתם
 38 של תנא קמא ורבי יוסי בברייתא, וגם הוא באופן שנתערבה בהמה
 39 בעלת מום בבהמות תמימות: **רַבִּי אָסִי אָמַר** בשם רבי יוחנן לפרש,
 40 **שֶׁהַמְּחֻלְקֵת** בין תנא קמא ורבי יוסי היא, **בְּשִׁבְדָּק וּמִצָּא** באחת
 41 מהבהמות מום, אבל אין יודע בביורן שזהו המום שהיה מתחילה.
 42 והנידון הוא, האם יש לתלות שמום זה שמצא הוא המום שאבד,
 43 וממילא יצאו השאר מכלל ספק, ואין צריך לבדוקם. או שיש לחוש
 44 שמום אחר הוא זה. ועדיין כולם בכלל ספק בעלי מום הם ולכן
 45 עדיין יש לבדוק את כולם. וביאר רבי יוחנן שְׁמִיעַ לְגִי בְּפִלּוּגְתָא
 46 **דְּרַבִּי יְרֵמְיָה שְׁמַעוּן בְּן גַּמְלִיאֵל** שנחלקו במקום אחר. **דִּתְנִיא**
 47 בברייתא, **שְׁדָה שְׁאָבַד בְּהָ קָבַר** – שידוע שהיה בה קבר, ועתה אין
 48 ידוע היכן הוא, מי שִׁנְכַּס בְּתוֹכָהּ, טַמְאָה הוא, לפי שכל השדה בכלל
 49 ספק טומאה היא. ואם נִמְצָא בְּתוֹכָהּ קָבַר, מי שִׁנְכַּס בְּתוֹכָהּ –
 50 לשאר השדה, טָהוֹר הוא. לפי שְׁאִנֵּי אֹמְרֵי, הוּא קָבַר שְׁאָבַד, והוא
 51 הקָבַר שְׁנִמְצָא, ואין לחוש שמום היה בו עוד קבר אחר. אלו הם דְּרַבִּי
 52 רַבִּי. אבל רַבִּי שְׁמַעוּן בְּן גַּמְלִיאֵל חוֹלֵק וְאֹמְרָה, שגם אחר שנמצא
 53 בה קבר, תִּפְדֵּק בַּל הַשְּׁדָה פוֹלָה אִם אֵין בָּהּ עוֹד קָבַר אַחֵר, וכל
 54 שלא בדק, עדיין הכל בכלל ספק טומאה הוא, ואין אומרים שודאי

55 הקבר שנאבד הוא הקבר שנמצא, אלא חוששים שמו קבר אחר
 56 הוא, ואת הקבר שאבד עדיין לא מצאו. וכמו כן נחלקו תנא קמא
 57 ורבי יוסי בברייתא לענין בעלת מום שנתערבה, ומצא מום באחת מן
 58 הבהמות. שתנא קמא שאמר אוסרין בכל שהן סובר כרבן שמעון בן
 59 גמליאל שחוששים שמום היה עוד מום, ולכן עד שלא יבדוק את
 60 כולם, הרי הם בכלל ספק בעלי מומים, ואסורים בהקרבה. ורבי יוסי
 61 שאמר יבוקר, סובר כרבי ולא מוצא מום, תולים אנו שהמום
 62 שמצא הוא המום שאבד, ואין לחוש שמום היה עוד מום, וממילא
 63 השאר מותרים בהקרבה.

64 הגמרא מבארת מדוע הוצרכו רבי אסי ורבי חייה בר אבא לפרש כל
 65 אחד פירוש אחר, ולא הסכימו עם פירושו של השני. שואלת הגמרא:
 66 **וְרַבִּי אָסִי** שפירש שמדובר שבדק ומצא את המום, והנידון הוא האם
 67 חוששים שמום אחר הוא, **מֵאִי טַמְאָה לֹא אָמַר כְּרַבִּי חִיָּיא בְּרַ**
 68 **אָבָא**, שמדובר בבדק ולא מצא, והנידון הוא האם יצאו מכלל ספק,
 69 או שעדיין הם בספק בעל מום, וכמו שנחלקו חכמים ורבי מאיר לענין
 70 כוית מת שנאבד.

71 מיישבת הגמרא: **אָמַר לָךְ רַבִּי אָסִי**, אין לדמות מום שלא נמצא,
 72 לטומאה שלא נמצאה. לפי שְׁבִשְׁלָמָא גְבִי טוּמְאָה שנאבדה מובנים
 73 דברי חכמים, שאם חיפש ולא מצא את הטומאה, **אָמַר** – יש לתלות
 74 ולומר **שְׁבִא עוֹרֵב וְנִמְלָה**, או **שְׁבִא עֲבָר וְנִמְלָה**, ולכן המקום
 75 טהור. **אָלָא הָכָא** לגבי בהמה שהיה בה מום ולא נמצאה, אין להתייר
 76 את כולם, לפי שְׁבַעֲל מוּם לְחִיָּקָא אֵיִל – להיכן נעלמה בעלת
 77 המום, ולכן גם אם לא מצא, לא יצאו מכלל ספק בעלי מומין.

78 לפי זה נמצא שדברי רבי חייה בר אבא שהשוה מום לטומאה
 79 מוקשים. מיישבת הגמרא: **וְאִידָךְ** – רבי חייה בר אבא שכן הושה מום
 80 לטומאה שנאבדה, יפרש שגם לגבי מום, **אָמַר** – יש לתלות ולומר
 81 שמום **עוֹבֵר הָוָה** – שהיה זה מום שעובר מאליו, **וְאִיתֵּי** – והוא
 82 נרפא, ויצאו כולם מכלל ספק בעלי מומין.

83 שואלת הגמרא: **וְרַבִּי חִיָּיא בְּרַ אָבָא** שפירש שמדובר בבדק ולא
 84 מצא, **מֵאִי טַמְאָה לֹא אָמַר כְּרַבִּי אָסִי** שמדובר בבדק ומצא, והנידון
 85 הוא האם חוששים שמום אחר הוא. משיבה הגמרא: **אָמַר לָךְ רַבִּי**
 86 **חִיָּיא בְּרַ אָבָא**, שאין לדמות מום שנאבד ונמצא, לטומאה שנמצאה,
 87 לפי שְׁבִשְׁלָמָא שְׁדָה שנאבד בה קבר ומצאו קבר, מובן שכיון שדְּרַבְּהָ
 88 **לְמִיקְבָּרָה בְּהָ** – שהדרך לקבור בה, יש לחוש שבי יְהִיב דְּקָבַר בְּהָ הָאֵי
 89 – שידוע שקברו בה מת זה, יש לחוש שקבר **אֵינֵשׁ אֶהְרִינָא** –
 90 שקברו בה גם מת אחר. ולכן סובר רבן שמעון בן גמליאל שחוששים
 91 שאין זה הקבר שנאבד. **אָלָא** לענין קְרִשִׁים – בהמות תמימות
 92 שרוצה להקריבן למזבח, **בִּיּוֹן דְּרַבְּרִי לֵן וְקִיָּיִמי** – כיון שהיו ידועות
 93 שאין בהם מום, ונתערבה בהם בהמה אחת שהיה בה מום, ומצאו
 94 אחת עם מום, האם דְּרַבְּרִי הוּא לְמִיפַל בְּהוּ מוּמָא – הדרך שיפול בהם
 95 מום, ודאי אין הדרך שיעשה בהם מום, וודאי יש לתלות שהמום
 96 שנמצא הוא המום שאבד, ואין לחוש שמום אחר הוא.

97 מבארת הגמרא: **וְאִידָךְ** – רבי אסי שפירש שגם לענין מום סובר תנא
 98 קמא שיש לחוש שמום אחר הוא, זהו משום שְׁאָבַד דְּמִנְגְּהֵי
 99 אֶהְרִי – שכיון שנוגחים הם אחד את חברו, שְׁכִיבָה בְּהוּ מוּמָא –
 100 מצוי הוא שיהיה בהן מום, ולכן חוששים שמום אחר הוא, ואין
 101 זה המום שאבד.

102 הגמרא מביאה ברייתא אחרת, שלכאורה יש להקשות ממנה על
 103 דברי ריש לקיש, שאמר שבנתלש קודם שהתירו מומחה, מודים כולם
 104 שהוא אסור בהנאה. מקשה הגמרא: **מִיִּתְיָבִי**, שנינו בברייתא,
 105 **הַתּוֹלֵשׁ צִמְר מִבְּכוֹר תָּם, אֵת עַל פִּי שְׁלֹאֵחַר מִכּוֹן נִזְלָד בּוֹ מוּם**
 106 **וְשִׁחְטוּ**, הצמר אָסוּר בהנאה. מדייקת הגמרא שמדברי הברייתא
 107 משמע, **מִטְעָמָא דְתָם** – שכל הטעם שהצמר אסור בהנאה, הוא מפני
 108 שנתלש מבכור תם.